

บทที่ 1

แนวคิดพื้นฐานการจัดการเรียนรู้

1. ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการหรือการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนตามหลักการหรือทฤษฎีของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิต หรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน ดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
2. เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
3. เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
4. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้

อนึ่ง การที่ผู้สอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นั้น การส่งเสริมที่ดีที่สุดก็คือการให้การศึกษา ซึ่งจากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ดีขึ้น จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียน 3 ประการ คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ
2. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษابรรลุผล จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข
3. การจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสำคัญขั้นหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร คือในขั้นการนำไปใช้
4. การจัดการเรียนรู้เป็นการสร้างแบบอย่างให้กับผู้เรียนในการคิดการทำ ผู้สอนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นอย่างมากทั้งด้าน วาจา ความคิด บุคลิกภาพ และความประพฤติ

5. การจัดการเรียนรู้เป็นการเสริมสร้างความรู้ ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ หรือแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้

6. การจัดการเรียนรู้พัฒนาความเป็นมนุษย์ในทุกด้าน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เน้นให้การจัดการเรียนรู้ต้องพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ค่านิยม และการประพฤติปฏิบัติ

2. การเรียนรู้

การเรียนรู้ (Learning) เป็นคำหลักสำคัญในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวว่าให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ และเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ นั้น ถือว่าเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการที่สำคัญของมนุษย์ในการรับรู้เรื่องราว หรือเนื้อหาข้อมูลที่เกิดขึ้นรอบข้างตนเอง นักการศึกษา นักจิตวิทยา และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ความหมายของการเรียนรู้ในทัศนะของ นักการศึกษา นักจิตวิทยา และหน่วยงานของไทย

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ หรือความสามารถใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือ การฝึกฝน มิใช่เป็นผลมาจากการตอบสนองตามธรรมชาติ วุฒิภาวะ พืชยาต่างๆ อุบัติเหตุ หรือ ความบังเอิญ

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนถ่ายประสบการณ์ไปเป็นความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยอาศัยกระบวนการที่หลากหลาย

การเรียนรู้ หมายถึง การปรับเปลี่ยนเจตคติ แนวคิด และพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์

ความหมายของการเรียนรู้ในทัศนะของ นักการศึกษา นักจิตวิทยา และหน่วยงานของต่างประเทศ

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมอันเป็นผลเนื่องมาจากบุคคล ได้มีประสบการณ์

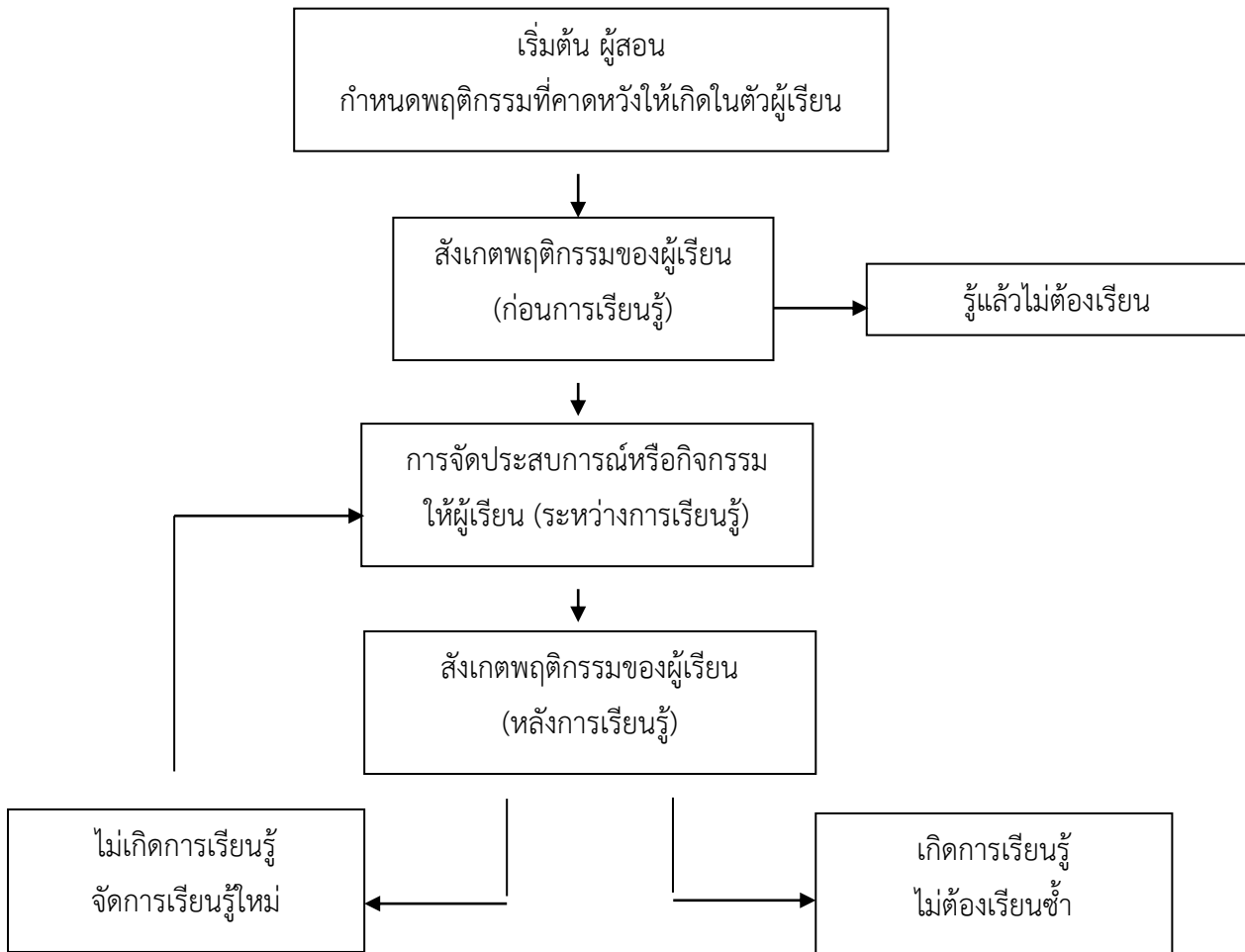
การเรียนรู้ หมายถึง การใส่ใจ การเลียนแบบ การเชื่อมโยง การถ่ายโอน หรือการกระทำซ้ำ ๆ กัน เพื่อให้ทำได้ ปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นการมองการเรียนรู้ในรูปของผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการ

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝน เมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ ที่เรียกว่า ปฏิกริยาสะท้อน (Reflex) เช่น การกระพริบตาเมื่อผงเข้าตา หรือวูฒิภาวะ

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตนเพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่าง ๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งเป้าหมาย

การเรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลได้รับประสบการณ์ใหม่ แล้วมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ ค่านิยม หรือแม้กระทั่งความพึงพอใจที่มีอยู่เดิม และรวมไปถึงความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่เพิ่มขึ้น การเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นด้วยการบังคับ แต่จะเกิดขึ้นตามบริบท ที่มีการเรียนรู้ การเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่บุคคลได้รับมามากน้อยเพียงใด การเรียนรู้เป็นกระบวนการถ่ายโอนประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมไปสู่ประสบการณ์ใหม่มากกว่าการสั่งสมความรู้และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

จากความหมายและแนวคิดของนักจิตวิทยา และนักการศึกษาต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปความหมายของการเรียนรู้ได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ และเป็นไปในทางที่สังคมพึงประสงค์ จากความหมายของการเรียนรู้ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังแผนภูมิ 1.1

แผนภูมิ 1.1 แสดงขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้

ธรรมชาติของการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในตัวผู้เรียน ธรรมชาติของการเรียนรู้มี ดังนี้

1. **จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal)** หมายถึง สิ่งผู้เรียนมุ่งหวัง หรือความต้องการจากการเรียนหากการเรียนไม่มีจุดมุ่งหมาย ผู้เรียนก็จะไม่ทราบว่าเรียนไปทำไม ลักษณะเช่นนี้จะไม่เกิดประโยชน์จากการเรียนในแต่ละครั้ง ทางออกที่ดีที่สุดคือ ครูควรชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการเรียนในแต่ละครั้งให้ผู้เรียนได้เข้าใจ

2. **ความพร้อม (Readiness)** หมายถึง สภาพของบุคคลที่เอื้อต่อการเรียน ประกอบด้วย ภาวะพร้อมใจ และแรงจูงใจ โดยเฉพาะภาวะ ผู้เรียนแสดงออกทางด้าน ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

3. **สถานการณ์ (Situation)** หมายถึง สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มีผลต่อผู้เรียน เช่น วิธีสอน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาเสริมประสบการณ์ในการเรียนของผู้เรียน

4. **การแปลความหมาย (Interpretation)** หมายถึง การพิจารณานำสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ อาจจะมีหลายวิธี ซึ่งการที่จะเลือกวิธีใดนั้นต้องดูปัจจัยในการเรียนรู้และบริบทของผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. **การลงมือกระทำ (Action)** การที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเองนั้นจะทำให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เร็วขึ้นและถาวรมากยิ่งขึ้น

6. **ผลที่ตามมา (Consequence)** หลังจากที่ต้องสนองสิ่งเร้าหรือสถานการณ์แล้วผลที่ตามมาคืออาจจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จะเกิดความพอใจ (Satisfaction) ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จย่อมไม่พอใจผิดหวัง (Contradiction) ถ้าประสบผลสำเร็จก็จะเป็นแรงจูงใจให้เกิดกิจกรรมอย่างเดิมอีกต่อไป แต่ถ้าไม่บรรลุจุดมุ่งหมายอาจหมดกำลังใจ ท้อแท้ที่จะตอบสนองหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นต่อไป

7. **ปฏิกิริยาต่อความผิดหวัง (Contradiction)** มี 2 ลักษณะ คือ ปรับปรุงการกระทำของตนใหม่เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยย้อนไปพิจารณาหรือแปลประสบการณ์ หรือสิ่งเร้าใหม่แล้วหาวิธีกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายให้ได้ อีกประการหนึ่งอาจจะไม่เลิกทำกิจกรรมนั้น หรืออาจกระทำซ้ำ ๆ อย่างเดิมโดยไม่เกิดผลอะไรเลยก็ได้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้

การเรียนรู้จะเกิดผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ดังนี้

1. **ตัวผู้เรียน (Student)** การเรียนรู้แตกต่างกันตามตัวบุคคล การเรียนรู้ในสถานการณ์เดียวกัน ผู้เรียนแต่ละคนอาจเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน เพราะมีความแตกต่างกันหลาย ๆ ลักษณะ ได้แก่ วุฒิภาวะ ความพร้อม ความสนใจ แรงจูงใจ อารมณ์ สติปัญญา ประสบการณ์เดิม และสภาพร่างกาย

2. **บทเรียน (Lesson)** ลักษณะของบทเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ได้แก่ ความยากง่าย ความซับซ้อน ความสั้นยาว ประโยชน์และคุณค่าของบทเรียนต่อผู้เรียน

3. **กระบวนการจัดการเรียนการสอน (Instructional Process)** ได้แก่ การกำหนดช่วงเวลาและระยะเวลาการเรียนรู้ที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ และการกำหนดบทบาทของผู้เรียน

4. **สภาพแวดล้อม (Environment)** ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียน ความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน วินัยในชั้นเรียน วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

การเรียนรู้ในแต่ละครั้งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใด ๆ ได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ดังนี้

1. **วุฒิภาวะ (Maturity)** เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ วุฒิภาวะของแต่ละบุคคลจะเจริญเติบโตเป็นขั้น ๆ ตามลำดับวัย ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การที่เด็กเปลี่ยนแปลงจากคลานเป็นนั่งและยืนนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติซึ่งเราเรียกว่า มีวุฒิภาวะทางกาย ดังนั้นจะกล่าวได้ว่า วุฒิภาวะ หมายถึง การบรรลุถึงขั้นสูงสุดของความเจริญเติบโตเต็มที่ในระยะใดระยะหนึ่ง และพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาตินี้ ไม่จัดว่าเป็นการเรียนรู้ แต่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ในกรณีที่เด็กสามารถเดินได้ในเวลาที่ควรจะได้ เราเรียกว่า เด็กมีวุฒิภาวะพร้อมที่จะเดินไม่ใช่เป็นการเรียนรู้ แต่เมื่อเด็กพร้อมที่จะเดินแล้วเราสอนท่าเดินให้กับเด็ก และเด็กก็สามารถเดินได้ตามที่เราสอน เราเรียกว่า เด็กเกิดการเรียนรู้

2. **ความพร้อม (Readiness)** เป็นภาวะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ประสบการณ์เดิม และความสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ความพร้อมในการเรียนรู้กิจกรรมแต่ละอย่างมีความแตกต่างกัน เช่น ความพร้อมในการเขียนอ่าน ความพร้อมในการเรียนซ่อมเครื่องยนต์ ความพร้อมในการปฏิบัติการฝึกเดินสายไฟฟ้า เป็นต้น ในการเรียนรู้ใด ๆ สิ่งที่สำคัญครูจะต้องคำนึงถึง คือ ความพร้อม เพราะความพร้อมจะเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่เอื้ออำนวยให้ครูสอนทักษะใดทักษะหนึ่งแก่ผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและบังเกิดผลดี ดังนั้น ถ้าผู้เรียนถูกบังคับให้เรียนสิ่งใดที่ร่างกายยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ จะทำให้เกิดความคับข้องใจ และทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนสิ่งนั้น ๆ ฉะนั้นครูควรคำนึงถึงหลักการข้อนี้ และหาโอกาสสอนในช่วงที่เด็กมีความพร้อม ในความเป็นจริงในการสอนครูอาจหาโอกาสที่เด็กมีความพร้อมได้ยาก แต่สิ่งที่ครูจะทำได้ก็คือ ก่อนสอนเนื้อหาต่อไปครูอาจจะตรวจสอบความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ หรือครูอาจจะมีการกระตุ้นให้เด็กเกิดความพร้อมได้ด้วย การนำเข้าสู่บทเรียนสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงประโยชน์จากการเรียนมีความพร้อมทางด้านอารมณ์และความพร้อมที่จะเรียนได้

3. **การฝึกฝน (Practice)** เป็นการกระทำซ้ำในพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อฝึกฝนทักษะใดทักษะหนึ่งให้เกิดความชำนาญ ฉะนั้นผู้สอนควรคำนึงถึงหลักการข้อนี้ เพื่อจะได้นำหลักการฝึกฝนไปใช้กับผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การนำหลักการฝึกฝนไปใช้ควรตระหนักให้ดูว่าจะทำให้เด็กเหนื่อยล้าเกินไปหรือไม่ บางครั้งคิดว่าจะเกิดผลดีกลับกลายเป็น

ผลเสียไปก็มี เช่น การที่ผู้เรียนถูกเคี่ยวเข็ญให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งบ่อยๆ ผู้เรียนอาจเกิดความเบื่อหน่าย และมีเจตคติไม่ดีต่อสิ่งที่ทำได้

4. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นการเพิ่มพลังให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำอีก โดยปกติคนเราจะทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความพอใจ ดังนั้นการเสริมแรงจึงเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและปฏิกิริยาตอบสนองมากขึ้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าปฏิกิริยาตอบสนองได้รับการเสริมแรงจะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและปฏิกิริยาตอบสนองมากขึ้น ดังคำกล่าวของสกินเนอร์ (Skinner) ที่ว่า การกระทำใด ๆ ถ้าหากได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มให้เกิดการกระทำนั้นๆ อีก ดังเช่น ครูกล่าวชมเชยนักเรียนที่มีพฤติกรรมดี จะทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นอีก

5. การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การเรียนรู้ครั้งก่อน ๆ ส่งผลต่อการเรียนรู้ในปัจจุบัน ถ้าการเรียนรู้ครั้งก่อน ๆ ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ครั้งใหม่ดีขึ้น การถ่ายโยงความรู้แบบนี้ถือว่าเป็นการถ่ายโยงชนิดบวก เช่น เมื่อนักเรียนเรียนทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการทำงานของเครื่องยนต์แล้ว นักเรียนสามารถแก้ไขหรือซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการเชื่อมโยงความรู้ในครั้งก่อนมาใช้ในการเรียนรู้ในครั้งใหม่ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ครั้งใหม่ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ประเภทและลำดับขั้นการเรียนรู้

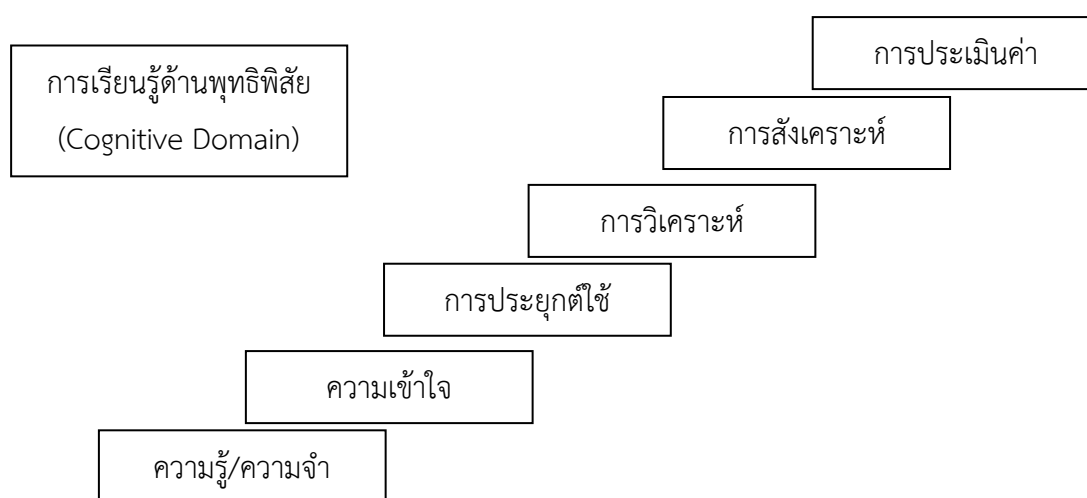
ปัจจัยสำคัญในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้คือ จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ จะทำให้ครูผู้สอนสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องอันจะส่งผลให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน บลูม (Bloom) ได้จัดประเภทและขั้นการเรียนรู้

1. การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นความสามารถและการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญามีลำดับความยากง่าย 6 ชั้น ดังนี้

- 1.1 ความรู้ ความจำ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ระลึกได้
- 1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการแปลความตีความ และการคาดคะเน
- 1.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยความรู้ ความจำ และความเข้าใจจึงจะนำไปใช้ได้
- 1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นพฤติกรรมที่สามารถแยกแยะสิ่งที่ซับซ้อนออกมาเป็นส่วนย่อยได้อย่างชัดเจน และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนย่อยที่เกี่ยวข้องกัน
- 1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นพฤติกรรมที่สามารถในการรวบรวมเรื่องราวจากหลาย ๆ แหล่งมาผสมผสานเป็นเรื่องเดียวกันได้ ซึ่งอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้สิ่งเดิม

มาดัดแปลงและปรับปรุง ได้แก่ การรวบรวม จัดกลุ่ม ประกอบ ออกแบบ ร่างแผนการ สรุปความ เขียนใหม่ ย่อความ จัดระเบียบใหม่ ประพันธ์ และนำไปสู่การสรุปผลได้

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตีค่า กำหนดคุณค่า และสรุปเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ อาจอาศัยข้อเท็จจริงภายใน เช่น จากเรื่องราวที่เรียนนั้น หรืออาศัยข้อเท็จจริงภายนอก เช่น ตัดสินตามเกณฑ์ที่สังคมยอมรับแล้วเป็นมาตรฐานการประเมินผล แสดงออกในพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ประเมิน ตัดสินใจ เลือกลง เปรียบเทียบ โต้แย้ง วิจาร์ณ บอกความแตกต่าง นิยาม ให้นำหนัก วินิจฉัย ให้เกณฑ์ และสนับสนุนได้

แผนภูมิ 1.2 แสดงลำดับขั้นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

ลำดับขั้นการเรียนรู้ ที่พัฒนาโดย เบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom) ซึ่งใช้ในอดีต และได้รับความนิยมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1956 ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 แอนเดอร์สัน (Anderson) และ แครทวอล (Krathwohl) ได้ปรับลำดับขั้นการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ตามแนวคิดของ บลูม ซึ่งปัจจุบันเริ่มได้รับการยอมรับแพร่หลายขึ้น เปรียบเทียบได้ดังตาราง 1.1

ตาราง 1.1 เปรียบเทียบลำดับขั้นของพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านพุทธิพิสัย

บลูม	แอนเดอร์สัน และ แครทวอล
1. ความรู้ (Knowledge)	1. จำ (Remembering)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)	2. เข้าใจ (Understanding)
3. การนำไปใช้ (Application)	3. ประยุกต์ใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)	4. วิเคราะห์ (Analysis)

5. การสังเคราะห์ (Synthesis)	5. ประเมินค่า (Evaluating)
6. การประเมินค่า (Evaluation)	6. คิดสร้างสรรค์ (Creation)

2. การเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ด้านความรู้สึก อารมณ์ ความซาบซึ้ง ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ

การเรียนรู้ด้านจิตพิสัยต้องใช้วิธีการปลูกฝังโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม พฤติกรรมด้านนี้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

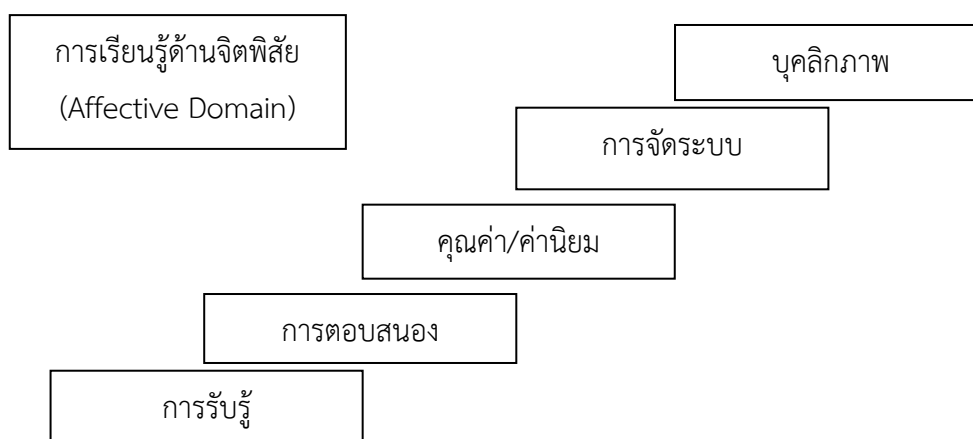
2.1 การรับรู้ (Receive) เป็นการยอมรับหรือการให้ความสนใจ มีความตั้งใจฟังคำอธิบาย

2.2 การตอบสนอง (Respond) เป็นการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งเร้าในทางบวก อาจแสดงออกในรูปการยินยอม เต็มใจ พอใจ เช่น ยอมรับปฏิบัติตามระเบียบ

2.3 คุณค่า/ค่านิยม (Value) เป็นการเรียนรู้ที่แสดงออกในรูปของการยอมรับการนิยมนิยมชมชอบ เช่น ปฏิบัติตามกฎระเบียบถือว่าเป็นสิ่งที่ดี

2.4 การจัดระบบ (Organize) เป็นการนำค่านิยมที่ยอมรับมาจัดระเบียบ เช่น การไม่ทดลองสูบบุหรี่ หรือแนะนำคนอื่นไม่ให้สูบบุหรี่

2.5 บุคลิกภาพ (Characterize) เป็นการนำค่านิยมที่ยึดถือมาเป็นพฤติกรรม คือ การควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามแนวที่ชอบ ทำให้เป็นคุณลักษณะหนึ่งของชีวิต

แผนภูมิ 1.3 แสดงลำดับขั้นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

3. การเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการปฏิบัติโดยใช้กล้ามเนื้อและอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งมีผลมาจากด้านจิตใจเป็นตัวควบคุมให้อวัยวะต่าง ๆ ทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว พฤติกรรมด้านนี้ มีดังนี้

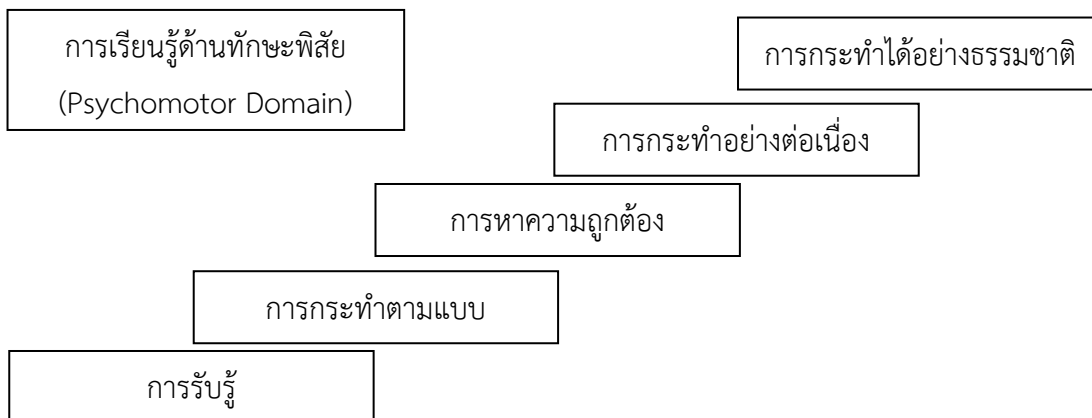
3.1 การรับรู้ (Imitation) เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือเป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

3.2 การกระทำตามแบบ (Manipulation) เป็นพฤติกรรมที่สามารถลงมือปฏิบัติงานตามแบบที่กำหนดขึ้นได้ เช่น เมื่อมีแบบให้ก็สามารถทำงานตามแบบได้

3.3 การหาความถูกต้อง (Precision) เป็นพฤติกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยผู้ชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

3.4 การกระทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) เป็นการกระทำตามรูปแบบที่นักเรียนตัดสินใจเลือก และทำอย่างต่อเนื่องจนปฏิบัติงานที่ย่างยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ จะต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

3.5 การกระทำได้อย่างธรรมชาติ (Naturalization) เป็นพฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติได้คล่องแคล่วว่องไว โดยอัตโนมัติเป็นธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติในระดับสูง

แผนภูมิ 1.4 แสดงลำดับขั้นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

3. การสอน (Teaching)

เมื่อก้าวถึงการเรียนรู้มาแล้วเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่จะเป็นครูและผู้ที่เป็นครูอยู่แล้วจะได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองดียิ่งขึ้น

การสอนมาจากภาษาอังกฤษ 2 คำ คือ Teaching หมายถึง การสอนที่ถือครูเป็นผู้สอน เป็นสำคัญ กล่าวคือ เป็นผู้บอก ผู้แสดง และ Instruction คำนี้ ความหมายคล้ายกับการสอนแนวใหม่ที่ครูและนักเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน หรือกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปัจจุบันการสอนแบบนี้ จะได้รับความสนใจมาก

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษา นักจิตวิทยา และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ดังนี้คือ

การสอน หมายถึง การบอกกล่าว การสั่ง การอธิบาย ชี้แจง หรือการแสดงให้เห็น การสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติต่าง ๆ โดยที่ผู้สอนและผู้รับ หรือครูและศิษย์ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในกระบวนการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตามความคิดเห็นและความสามารถของตน ผู้เรียน หรือศิษย์เป็นผู้รับการถ่ายทอดตามแต่ครูจะให้การสอนโดยครูนี้เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ แล้วแต่สถานการณ์ และความพึงพอใจของครู

การสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อาจจัดประสบการณ์ด้วยตนเอง เช่น บรรยาย บอกความรู้ สาธิตการปฏิบัติงาน ยกกรณีตัวอย่าง หรือใช้สิ่งอื่นแทนก็เป็นการสอน เช่น จัดสภาพแวดล้อม จัดหนังสือให้อ่าน พาไปนอกสถานที่ พาไปคุยกับผู้รู้ หรือให้ปฏิบัติตามใบงาน เป็นต้น

ความหมายของการสอนอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ

1. การสอน หมายถึง การบอก การให้ข้อมูลซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้เรียนเป็นผู้รับ ผู้สอนเป็นผู้กระทำกิจกรรมเพื่อสอนตามที่ตั้งใจไว้
2. การสอน หมายถึง การสื่อความหมายสองทางโดยผู้สอนและผู้เรียนมีกิจกรรมร่วมกัน และปฏิสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดผลตามจุดประสงค์เฉพาะที่ตั้งไว้ ผู้เรียนมีโอกาสรับรู้การกำหนดแนวทางในการเรียนการสอน ได้ร่วมกิจกรรมแต่ละขั้นตอน ผู้สอนสามารถวางแผนที่จะตรวจสอบได้ว่าผู้เรียนใส่ใจในกิจกรรมหรือไม่ ซึ่งนำไปสู่ลักษณะการวัดและประเมินผลที่กระทำขึ้น เพื่อปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป

จากการศึกษา ความหมายของการสอนของนักการศึกษา พอสรุปความหมายของการสอนได้ว่า การสอน หมายถึง กระบวนการจัดสิ่งเร้า สิ่งแวดล้อม กิจกรรม หรือประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสของผู้เรียนเองจนบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การสอนจึงเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั่นเอง

ปัจจัยที่ส่งเสริมการสอน

การสอนจะเกิดประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้น มีปัจจัยสำคัญ คือ ตัวครูผู้สอน เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่ง แม้ว่าในปัจจุบันจะเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น หรือให้นักเรียน

เป็นศูนย์กลางก็ตาม แต่ครูก็ยังคงเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดระบบการเรียนการสอน ดังนั้นในส่วนที่กล่าวถึงการสอนจึงควรพิจารณาที่ครูผู้สอน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. **ความรู้ของครู (Knowledge)** หมายถึง ความรู้ที่ครูได้ศึกษา ทั้งวิชาความรู้สามัญทั่วไป เป็นพื้นฐาน และวิชาชีพครู ซึ่งได้แก่ ความรู้เฉพาะวิชาชีพ หลักการสอน พื้นฐานการศึกษา จิตวิทยา การศึกษา เทคนิควิธีสอนต่าง ๆ และการวัดและประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียน และงานของครูได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

2. **ทักษะของครู (Skills)** หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติกิจกรรมการสอนโดยเกิดขึ้นจากการฝึกฝนบ่อย ๆ เช่น ทักษะการใช้ภาษา วาจาภิรยาท่าทาง ทักษะการเขียน กระดานขอลูก ทักษะการใช้คำถาม ทักษะการเสริมกำลังใจ ทักษะการเฝ้าความสนใจ ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้ครูสามารถสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

3. **สุขภาพของครู (Health)** สุขภาพนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง การสอนจะเป็นไปได้ด้วยดี หากครูมีสุขภาพดี จิตใจเบิกบาน ไม่กังวลเรื่องสุขภาพ และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

4. **บุคลิกภาพของครู (Personality)** หมายถึงลักษณะต่าง ๆ ประจำตัวครูที่แสดงออกมา ในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเป็นนิสัย และมองเห็นได้เด่นชัดเป็นประจำ บุคลิกภาพของครูที่ส่งเสริมการสอน ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง อารมณ์สม่ำเสมอ สำเนียงการพูดดี มีความยุติธรรม มีความรู้ทันสมัยมีการสมาคมดี แต่งกายดี วางตัวเหมาะสมกับความเป็นครู

5. **เจตคติของครู (Attitude)** ได้แก่ ความรู้สึกที่มีต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและต่องานตามอาชีพของตน เช่น ครูที่มีความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนย่อมจะส่งเสริมการสอนให้ได้ผลดี เจตคติที่ดี ได้แก่ ความรู้สึกที่เป็นมิตรกับคนทั่วไป เรียบง่าย ใจเย็น ร่าเริง สนุกสนาน มีอารมณ์ขัน อดทน น่าเชื่อถือศรัทธา รักงานที่ทำ

4. หลักการสอนทั่วไป

หลักการสอน หมายถึง หลักเกณฑ์ที่เป็นแนวทางความคิดจากนักการศึกษาต่าง ๆ สำหรับเป็นหลักยึดเพื่อให้การสอนดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย เป็นแนวทางแก่ผู้ทำหน้าที่สอนทั่วไป หลักการสอนโดยทั่วไปมี ดังนี้

1. **สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล** ในการสอนครูควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน

2. **สอนโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยา** สอนตามหลักพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กแต่ละวัย

3. **สอนอย่างมีเป้าหมาย และสอดคล้องกับหลักสูตร** ผู้สอนต้องรู้ทิศทางและปลายทางที่จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จะต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของบทเรียนหรือหลักสูตร

4. **สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม** หรือสอนจากสิ่งที่มีตัวตนมองเห็นสัมผัสได้ไปหาสิ่งที่สัมผัสโดยตรงไม่ได้ เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น เช่น สอนให้เห็นตัวอย่างการกระทำไปหาเรื่องความดีความชั่ว เป็นต้น ครูควรใช้สื่อต่างๆ ช่วยอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม

5. **สอนจากสิ่งที่ยากไปหาง่าย** เพราะสิ่งที่ยากจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเป็นพื้นฐานในการเรียนเรื่องยากต่อไป

6. **สอนจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ไกลตัว** เช่น สอนจากเรื่องตัวเรา บ้านที่นาอยู่ โรงเรียนชุมชน สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นการสร้างความสนใจของเด็กด้วย

7. **สอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์** ก่อนจะสรุปเป็นกฎเกณฑ์ใด ๆ ต้องให้ตัวอย่างหรือให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติตามคำถามจนเข้าใจ แล้วจึงช่วยกันสรุปตั้งเป็นกฎเกณฑ์ภายหลัง

8. **สอนโดยให้ผ่านประสบการณ์ตรงมากที่สุด** ต้องพยายามสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนโดยกระทำ หรือเรียนของจริงมากที่สุด ถ้าทำไม่ได้จึงหาสิ่งอื่นที่เป็นประสบการณ์มาทดแทน

9. **สอนโดยใช้สื่อการสอน** ผู้สอนต้องพยายามจัดสื่อมาประกอบการสอนเท่าที่สามารถจะจัดหามาได้ ทั้งจากแหล่งต่าง ๆ และในห้องเรียน เพราะสื่อการสอนจะเป็นสิ่งที่สื่อความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน ช่วยอธิบายเรื่องที่ยาก ชับซ้อนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

10. **สอนให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน** เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง อาจนำเอาปัญหาในชีวิตประจำวันมาเป็นแนวทางในการตั้งปัญหาเพื่อเรียนในโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำไปแก้ปัญหในชีวิตจริง

11. **สอนโดยเตรียมการสอนเป็นอย่างดี** เช่น เตรียมลำดับขั้นตอนที่จะสอน สื่อการสอน คำถามที่จะใช้ถาม ตลอดจนทุกอย่างที่จะส่งผลต่อการสอน ครูต้องเตรียมแผนการสอนล่วงหน้า

12. **สอนโดยให้นักเรียนรู้จักวัดผลประเมินผลด้วยตนเอง** ให้ผู้เรียนได้รู้ความสามารถและความก้าวหน้าของตนเอง เพื่อช่วยกระตุ้นให้รู้จักและพัฒนาตนเอง

13. **สอนโดยเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม** วิธีสอนมีมากมายหลายวิธีผู้สอนจะต้องเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลาย ๆ วิธีมาใช้สอน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน บทเรียน และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนด้วย

ความสัมพันธ์ของการสอนกับการเรียน

ทิสนา แชมมณี ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินกิจกรรม และการสรุปบทวน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนี้มิได้หมายความเฉพาะการกระทำต่อกัน

และร่วมกันเท่านั้น หากยังหมายถึงความรู้สึก ความคิด การใช้ปัญญา และการเอื้ออำนวยต่อสภาพ การเรียนรู้ของครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนอีกด้วย กระบวนการเรียนการสอนเป็นตัวเชื่อม ระหว่างตัวป้อนผลผลิตทำให้เนื้อหาสาระของหลักสูตรบังเกิดเป็นคุณภาพอันพึงประสงค์ในตัวนักเรียน กระบวนการเรียนการสอนจึงเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนทั้งระบบ

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่แยกออกจากกันไม่ได้ การเรียนคือการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ หรือการที่บุคคลพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การสอนคือ การช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงตนเองให้บรรลุ จุดมุ่งหมาย หรือการกระทำทุกอย่างที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนงอกงามขึ้นทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ในลักษณะ ดังนี้

1. การสอนและการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่จะแยกจากกันไม่ได้อย่างเด็ดขาด เมื่อมีการสอนก็ต้องมีการเรียนเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป
2. การสอนที่ดีย่อมส่งเสริมให้การเรียนรู้ของนักเรียน ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ของการสอน
3. การสอนที่ดีย่อมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี คือการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม โดยมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ เป็นต้น
4. การสอนที่ดียอมทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยสะดวกและง่ายดาย
5. การเรียนและการสอน เป็นกระบวนการร่วมมือกันระหว่างครูกับนักเรียนจึงจะช่วยให้ การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จสมความปรารถนา

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนมี 4 ทางด้วยกัน ดังนี้

1. **ทางกายภาพ (Physical)** ได้แก่ ลักษณะของห้องเรียนที่จะเอื้อต่อการเรียนการสอน นักเรียนใช้เวลาอยู่ในห้องเรียนวันละหลายชั่วโมง ลักษณะของห้องเรียนจึงควรอยู่ในสภาพ ที่จะส่งเสริมความเจริญงอกงามทั้งทางกาย สมอง อารมณ์ และสังคมให้แก่ นักเรียน ลักษณะสำคัญ ทางกายภาพ ได้แก่ ที่ตั้งของห้องเรียน ทิศทางของแสง การถ่ายเทอากาศ ปราศจากเสียงรบกวน ครุภัณฑ์ประจำห้องเรียน การรักษาความสะอาด การเก็บรักษาอุปกรณ์การเรียน

2. **ทางสังคม (Society)** ได้แก่ สภาพของการบริการห้องเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ ในการอยู่ร่วมกันทำงานร่วมกัน เช่น ระเบียบกฎเกณฑ์ภายในชั้นเรียน การจัดที่นั่งเรียน ความเป็น ประชาธิปไตยภายในชั้นเรียน การแบ่งกลุ่ม และลักษณะของการแบ่งกลุ่ม ลักษณะทางสังคม ของนักเรียน

3. **ทางจิตวิทยา (Psychology)** ได้แก่ สภาพของการจัดการเรียนการสอนที่จูงใจ และเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน เช่น การจัดและปรับปรุงชั้นเรียน จัดแสดงผลงาน

ของนักเรียน จัดมุมประสบการณ์ ติดคติดิจนสนใจ การเปลี่ยนโต๊ะและม้านั่งให้เหมาะสม กับกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ และเจตคติที่นักเรียนมีต่อกัน

4. ทางกิจกรรม (Activity) ได้แก่สภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนและเรียนรู้ตามจุดประสงค์ เช่น ความพร้อมของครูในการดำเนินการ เรียนการสอน บุคลิกภาพ ภาษาที่ครูใช้ วิธีการใช้ในการส่งเสริม ใฝ่ใจ และใฝ่ความอยากรู้ อยากรู้เห็นของนักเรียน วิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสนองตอบของนักเรียน

องค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอน

โดยทั่วไปการดำเนินการกระบวนการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ แต่เมื่อพิจารณา วิเคราะห์ แล้วพบว่ามียุคองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ประการ ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ไปตามลำดับอันเป็นหลักของกระบวนการนั่นเอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์ของการสอน เป็นขั้นตอนสำคัญมาก เพราะเป็นการกำหนด พฤติกรรมปลายทาง โดยผู้สอนต้องระบุพฤติกรรมของผู้เรียน ภายหลังจากการเรียนการสอน แล้วควรกำหนดในลักษณะที่วัดผล และสังเกตได้ชัดเจน ซึ่งเรียกว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้ต้องให้ สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน และลักษณะทางจิตวิทยาของผู้เรียนด้วย

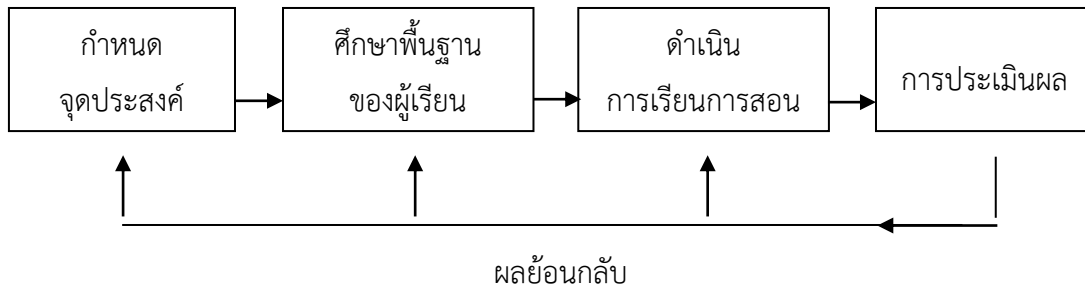
2. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน หลังจากกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว ครูต้อง ศึกษาพื้นฐานเดิมของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อวางแผนเชื่อมโยงสิ่งที่มีอยู่ แล้วให้ผสมผสานกับสิ่งที่จะเรียนใหม่ได้อย่างเหมาะสม การตรวจพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียนอาจทำ ได้หลายวิธี เช่น การศึกษาหลักสูตร การสังเกต ใช้แบบทดสอบ การซักถาม ตรวจผลงาน ดูระเบียบ สดชื่น เป็นต้น

3. การดำเนินการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่ จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยครูต้องเลือกใช้วิธีสอน เทคนิค และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม กับเนื้อหาบทเรียน ผู้เรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งยังต้องจัดสภาพแวดล้อม และอาศัยเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ต่างๆ มาสนับสนุน

องค์ประกอบในขั้นนี้จะรวมถึง การทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดเตรียมห้องเรียน และปฏิบัติการเรียนการสอนจริง

4. การประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ เพื่อตรวจสอบพฤติกรรม ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในขั้นแรกของกระบวนการ หากผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้รับความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ก็ถือว่าผ่านกระบวนการเรียนการสอน ถ้าพฤติกรรมของผู้เรียนไม่เป็นไปตาม ที่กำหนด ผู้สอนจะต้องหาจุดบกพร่องที่ทำให้ไม่บรรลุผล โดยอาศัยการวิเคราะห์ผลย้อนกลับ ซึ่งอาจจะพบว่า เป็นเพราะกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นเพราะครูศึกษา

พื้นฐานของนักเรียนไม่เพียงพอ หรืออาจมีสาเหตุจากที่ครูกำหนดจุดประสงค์ไว้มาก และยากเกินไป จนผู้เรียนไม่อาจปฏิบัติตามได้ เมื่อพบว่าเป็นเพราะเหตุใด ครูผู้สอนก็ควรหาทางแก้ไขที่สาเหตุนั้น

แผนภูมิ 1.6 แสดงกระบวนการเรียนการสอน

5. การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

1. ความหมายของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ให้อยากเรียนรู้หรือเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงานได้ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขด้วยเช่นกัน

1.2 ความหมายของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยกล่าวถึงความสำคัญ และความหมายของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

พิทยา บวรวัฒนา (2544) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่นอกองค์กร ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สภาพการเมือง ลักษณะของสังคม โครงสร้างของกฎหมาย นิเทศวิทยา และวัฒนธรรม

Robbins (1990) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ภายนอกองค์กร คือ เป็นภาพรวมทั้งหมด ส่วนองค์การถือว่าเป็นส่วนประกอบย่อยที่อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกนั้น และองค์การจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่มีการศึกษาถึงเรื่องพฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมให้ทราบว่าเป็นเหตุจากลักษณะต่าง ๆ ที่คนได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรมทำให้คนแตกต่างกันแล้วยังมีอิทธิพลอื่นอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อน การสังคม การศึกษา การสมาคม ประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา ดินฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย อาหาร น้ำ สื่อมวลชน โรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้พฤติกรรมของคนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่ดี

2. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมาก โดยได้มีการนิยามการหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

David (1987) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีผลกระทบโดยตรง และมีผลสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียน ผลกระทบโดยตรง สภาพแวดล้อมมีผลกระทบโดยตรงต่อการกระทำกิจกรรมของผู้เรียน คือ ช่วยอำนวยความสะดวก หรือขัดขวางการกระทำของผู้เรียน การจัดเฟอร์นิเจอร์ และเครื่องมือบางอย่างอาจเหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ แต่ไม่เหมาะกับกลุ่มเล็ก ผลกระทบด้านสนับสนุนผู้เรียนส่งผลในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ ช่วยทำให้เกิดการตื่นตัวในการเรียน และสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีที่สอดคล้องตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล และลักษณะของกิจกรรม Duke (1979) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน แบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

2.1 อิทธิพลทางด้านเทคโนโลยี ปัจจุบันอัตราการเพิ่มของประชากร ดูเหมือนเป็นปัญหาในเกือบทุกเรื่อง แม้แต่ในวงการการศึกษา การเพิ่มจำนวนนักเรียนในขณะที่ขนาดของอาคารสถานที่และจำนวนครูเท่าเดิม ก็เป็นภาระอย่างยิ่งแก่โรงเรียน จึงทำให้ครูแสวงหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาในเรื่องการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียนโดยนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ อิทธิพลของเทคโนโลยีบางประการจะแผ่ครอบคลุมเข้าไปจนยากที่ครูจะรู้สึกได้ อิทธิพลเหล่านี้ทำให้ครูสังสมเจตคติ ความรู้สึกนึกคิด และใช้เป็นแนวทางในการจัดชั้นเรียน คนส่วนใหญ่จึงได้มีความพยายามที่จะดำเนินชีวิตที่ดีกว่าเดิม รวมถึงความคิดที่ว่าเทคโนโลยีจะช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ ดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรม ส่วนในด้านครูนั้นเริ่มมองเห็นว่าการศึกษามีผลผลิตออกมาชัดเจนเหมือนอุตสาหกรรม การเรียนการสอนจึงเพียงแค่นักเรียนเลื่อนชั้นเท่านั้น แต่ที่จริงการเรียนการสอนในชั้นเรียน มีความหมายมากกว่าการเลื่อนชั้น หรือสอบได้ ดังนั้นนักการศึกษาจึงมองไปว่าปัญหานี้ น่าจะต้องแก้ไขโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลาย ๆ รูปแบบให้มากยิ่งขึ้น

2.2 อิทธิพลทางด้านกฎหมาย อิทธิพลทางด้านกฎหมายมีแนวโน้มเข้ามามีบทบาทในโรงเรียนของประเทศอุตสาหกรรมมากกว่าแห่งอื่น ในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น มักจะมีความพยายามที่จะให้อำนาจจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับส่วนกลาง ทั้งนี้เพื่อให้มีความแตกต่างกันในเรื่องระเบียบหรือกฎข้อบังคับมากมายในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ส่วนในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น อิทธิพลทางกฎหมายจะเข้ามามีบทบาทมาก เพื่อขจัดอิทธิพลของสมาคมผู้ปกครองที่มักจะทำให้เกิดความยุ่งยาก แก่นักศึกษาในหลาย ๆ ด้าน สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา อิทธิพลของสมาคมผู้ปกครองที่เห็นได้ชัด ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยสิทธิของนักเรียน พระราชบัญญัติครู ข้อห้ามลงโทษนักเรียนทางด้านร่างกาย เช่น การเขียนตี หากทำเกินเลยก็เป็นความผิดกฎหมาย นอกจากนี้อิทธิพล

ทางด้านกฎหมายที่เป็นส่วนสำคัญในด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การให้สิทธิ และโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กเท่าเทียมกัน การจัดการศึกษาพิเศษแก่เด็กพิการ หรือเด็กผิดปกติ การจัดการศึกษาภาคบังคับ กฎหมายที่ระบุไว้ว่า บิดามารดาจะต้องส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษามีอายุตามที่กฎหมายกำหนด และจะต้องอยู่ในโรงเรียนหรือเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ หรือจนกว่าจะมีอายุระดับหนึ่งจึงจะให้ออกไปได้

2.3 อิทธิพลทางการเมือง การจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ แต่สิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมให้ได้คุณภาพตามที่ต้องการหรือคาดหวังไว้นั้นก็คือจำนวนงบประมาณ หากมีงบประมาณมากเพียงพอก็สามารถจัดหาครู หรืออาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ สามารถจัดซื้ออุปกรณ์การสอนที่ดี ในจำนวนที่เพียงพอ และหากเป็นโรงเรียนเอกชนก็จะสามารถจ้างผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหาร จัดจ้างครู อาจารย์ดี ๆ และมีอาคารสถานที่ อุปกรณ์การสอนดี ๆ ได้แต่ในความเป็นจริงแล้วจะพบว่า สถานศึกษาของรัฐบาลมักจะประสบปัญหาในเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกึ่งงบประมาณอยู่เสมอ และบางครั้งก็มักจะพบว่าจำนวนของครู อาจารย์ที่มีอยู่น้อยจึงทำให้ครู อาจารย์ต้องทำงานหนัก จำนวนนักเรียนในชั้นต้องเพิ่มขึ้น ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมชั้นเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากนั้นจะทำให้ครูเสียเวลาไปมาก เวลาที่จะใช้ในเรื่องเนื้อหาบทเรียนก็น้อยลง ผลที่ตามมาก็คือการเรียนการสอนทำไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะลดลงตามไปด้วย และรายได้ของครู หรืออาจารย์ในฐานะที่เป็นข้าราชการค่อนข้างน้อย ถ้าเปรียบเทียบกับความเจริญทางด้านเศรษฐกิจทั่ว ๆ ไปในปัจจุบัน ทำให้ครู และอาจารย์มักมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจส่วนตัว และแทนที่ครู อาจารย์จะอุทิศเวลาทั้งหมดเพื่อการเรียนการสอน ครู อาจารย์กลับพยายามหารายได้เพิ่มเติมด้วยการออกไปสอนพิเศษ หรือประกอบอาชีพอื่น ๆ เสริม สิ่งเหล่านี้จะกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน นักศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นปัญหาด้านเศรษฐกิจจึงเป็นสภาพแวดล้อมอันหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง

2.4 อิทธิพลทางด้านประชากร การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมากเมื่อประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น จำนวนเด็กที่อยู่ในวัยเรียนก็เพิ่มตามในขณะเดียวกันอาคารสถานที่เรียน ห้องเรียน ราวถึงครู อาจารย์ไม่สามารถเพิ่มตามอัตราที่ได้สัดส่วนกันได้ ดังนั้น ครู อาจารย์จึงต้องรับภาระหนัก จำนวนนักเรียนล้นชั้น อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันมีปัญหาอื่นแทรกซ้อนเมื่อมีปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสงครามทำให้เกิดการอพยพของประชากร มีการย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อการอยู่รอด และเพื่อชีวิตที่ดีกว่า เช่น ประชากรในสวนภูมิภาคโยกย้ายถิ่นที่อยู่มาทำมาหากินในเมืองหลวง ทำให้เกิดความแออัด นักเรียน นักศึกษาในแต่ละโรงเรียน หรือสถาบันศึกษามักมาจากครอบครัวต่าง ๆ บางคนมาจากครอบครัวที่ถึงแม้จะมีทั้งบิดามารดา แต่บิดามารดาทำงาน

นอกบ้าน ไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดู ผู้ที่จะต้องรับภาระก็คือครูผู้สอน และหากครูผู้สอนไม่มีทักษะในการปกครองชั้นเรียน ก็ยิ่งจะทำให้เกิดปัญหาต่อไปไม่สิ้นสุด ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนที่ต้องปะทะกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมเช่นนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาทางปรับปรุงแก้ไข เช่น ครูผู้สอนจะต้องมีความสามารถและมีความชำนาญเพียงพอที่จะควบคุม ดูแล อบรมสั่งสอนนักเรียนที่มาจากหลายกลุ่ม ทางโรงเรียนจะต้องมีอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอ มีบุคลากรพิเศษที่จะคอยช่วยแก้ไขปัญหา เช่น ครูแนะแนว เป็นต้น

2.5 อิทธิพลทางนิเวศวิทยา หรือสิ่งแวดล้อมนั้น ครอบคลุมไปถึงสภาพ และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียน เช่น องค์กรต่าง ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน หน่วยงานของรัฐบาล และเอกชนที่ส่วนช่วยเหลือโรงเรียน รวมทั้งหน่วยงานด้านสังคมสงเคราะห์ องค์กรเกี่ยวกับเยาวชน องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ จะเข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหา หรือควบคุมปัญหาความประพฤติของเด็กมาก ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีก็คือจะช่วยแก้ไขปัญหาคิด ผลเสียก็คือจะทำให้ครูปล่อยวางในหน้าที่นี้ เพราะเห็นงานหรือองค์กรอื่นเข้ามาทำหน้าที่แล้ว นอกจากนี้ การที่หน่วยงานอื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวกับชั้นเรียนมาก ๆ ก็จะทำให้ครูต้องให้ความสนใจในหน่วยงานนั้น ๆ เสียเวลาไปกับเรื่องที่ไม่ใช่งานทางด้านวิชาการมากเกินไป

2.6 อิทธิพลด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากในแต่ละห้องเรียน ครูและนักเรียนต่างก็นำเอาคุณลักษณะต่าง ๆ ติดตัวมา เช่น ค่านิยม ความเชื่อทางสังคม และประสบการณ์เก่า ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นวัฒนธรรมของแต่ละคนในแต่ละคน สังกัดอยู่ในต่างประเทศวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนมาก โดยเฉพาะในประเทศที่มีประชากรเชื้อชาติต่างเผ่าพันธุ์อาศัยอยู่ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ครูชาวผิวขาวอาจตีพฤติกรรมของเด็กผิวดำผิด ๆ หรือเด็กผิวดำถูกกีดกันไม่ให้เสมอภาคกับเด็กผิวขาว โดยที่ครูไม่ได้ตั้งใจ สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนมาก อีกสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลก็คือ ความเชื่อของครู ครูบางคนเชื่อในธรรมชาติของมนุษย์ว่า คนมีความรับผิดชอบทุกคน ครูก็ปฏิบัติต่อนักเรียนโดยให้นักเรียนเป็นอิสระในด้านความคิด และการกระทำ แต่ถ้าครูมีความเชื่อว่า มนุษย์ส่วนใหญ่มีความเกียจคร้านเป็นนิสัย จะทำสิ่งใดจะต้องได้รับคำสั่งจึงจะทำ ดังนั้น ครูก็จะปฏิบัติต่อนักเรียนเหมือนเป็นผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งนักเรียน ถ้านักเรียนขัดขืนไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษ ความเชื่อของครูซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม จึงมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนดังกล่าว

การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ผู้เรียน ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบ และมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้มีความสำคัญหลายประการ

1. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนมีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนมีความสุขในการสอน
2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีสนับสนุนการเรียนรู้หลายด้าน เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนให้มีความสนใจ และเกิดแรงจูงใจในการเรียน เปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดี มีความพึงพอใจในการเรียน ช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน
3. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ประสบการณ์เรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ตามปกติแล้วการรับรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นหลักจากที่ได้ปะทะสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกที่มากระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้เรียน การปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์
4. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาประการหนึ่งคือ มุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดี มีการแสดงออกทางกาย วาจาและใจ ตามแบบอย่างที่ดีสังคมยอมรับ
5. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดอาณาเขตของการเรียนทำให้มีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากกิจกรรมอื่น
6. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในปัจจุบันเห็นความสำคัญของมุมวิชาการ ศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลาที่ต้องการ
7. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีเสริมสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ที่จะศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีสมาธิ
8. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับเพื่อนร่วมชั้น การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย ทำให้ผู้สอนไปถึงผู้เรียนได้สะดวก
9. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเมื่อยล้าหรือความอ่อนเพลียทางด้านสรีระของผู้เรียน เช่นการจัดโต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับร่างกายของผู้เรียนช่วยให้การนั่งได้สบายสามารถนั่งได้นานโดยไม่ปวดหลัง

สรุป

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการส่วนบุคคล และกระบวนการทางสังคม ดังนั้นผู้สอนจึงต้องจัดให้มีสถานการณ์ที่ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจ โดยการปฏิบัติในบริบทการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งวิธีการ และแหล่งการเรียนรู้ ให้ได้มีโอกาสนำเสนอและได้รับการตอบสนองอย่างสม่ำเสมอ มองเห็น การกระทำ และผลของการกระทำอย่างชัดเจน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนต้องสัมพันธ์ และกระทำอย่างต่อเนื่องร่วมกัน โดยที่จะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการ เรียนรู้ของผู้เรียน และความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการสอนของครูไปพร้อม ๆ กัน

การจัดการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการหรือการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ครูผู้สอนควรตระหนัก และดำเนินการให้สอดคล้อง กับสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมี ความสุข อีกทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คำถามท้ายบท

1. จงสรุปประเภทและระดับการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ บลูม (Bloom) ในรูปแบบตาราง
2. จงบอกวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์ ว่ามีกี่วิธี อย่างไรบ้าง โดยศึกษาจากเอกสารอื่นเพิ่มเติม อย่างน้อย 1 แหล่ง